5. Adatszerkezetek

Egy $\mathtt{A} = (M, R, Adat)$ absztrakt adatszerkezet megvalósítása:
1. Konkrét memória allokálás az M-beli absztrakt memória cellák számára.
2. Az R szerkezeti kapcsolatok ábrázolása.
3. Alapműveletek algoritmusainak megadása.

Belső adatszerkezet
A cellákat a főtárban lefoglalt memóriamezők tárolják. Minden cellát a számara lefoglalt memóriamező kezdőcíme azonosít.

Külső adatszerkezet
A cellákat külső tárolón (lemez) fájl tárolja. Minden cellát egy (F, p) pár azonosít, ahol F a tároló fájl azonosítója és p az F fájlon belüli rekordsorszám.

Elosztott adatszerkezet
Az egyes cellákat különböző számítógépeken tarolhatjuk. Egy cella azonosításához egy (G, F, p) hármast kell megadni, ahol G a hálózatba kapcsolt számítógép (adott hálózati protokoll szerinti) azonosítója, F a fájl azonosítója és p a fájlon belüli rekordsorszám.
Endogén ábrázolás
Az adatot és a szerkezeti kapcsolatot ugyanaz a cella tartalmazza.

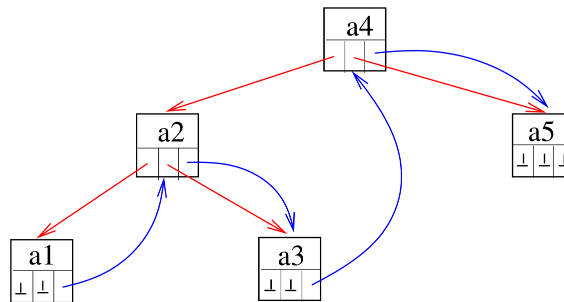

1. ábra. Adatszerkezet endogén ábrázolása.

Exogén ábrázolás
Külön cella tartalmazza az adatot és a szerkezeti kapcsolatokat. A szerkezeti kapcsolatot tartalmazó cellában a megfelelő adatra mutató hivatkozást tároljuk.
Objektum orientált programozási nyelv esetén az adatszerkezetek ábrázolása alapvetően exogén. Például a java esetén csak akkor alkalmazható endogén ábrázolás, ha az adatok típusa elemi típus (int, long, float, double, char, boolean).

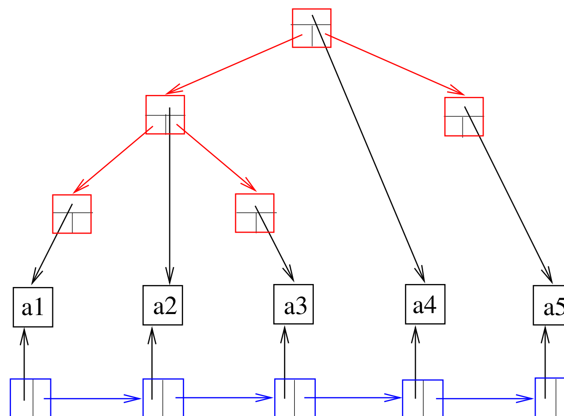

2. ábra. Adatszerkezet exogén ábrázolása.

Heterogén ábrázolás
Egyes cellák csak szerkezeti kapcsolatot tartalmaznak, mások tartalmazhatnak adatot és a szerkezeti kapcsolatokat.

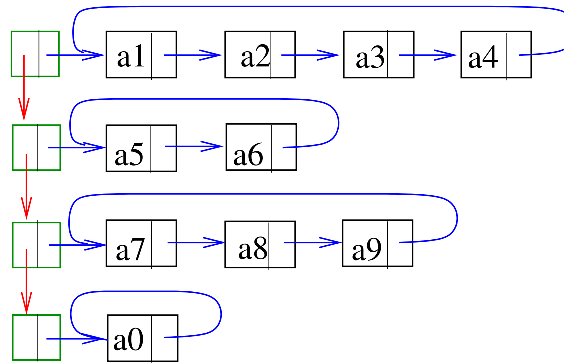

3. ábra. Adatszerkezet heterogén ábrázolása.

Statikus ábrázolás
A memória lefoglalás statikus tömbbel történik. Minden cellát tömbbeli indexe azonosít. Hiányzó szomszédot a 0 (vagy -1) index azonosítja. **Statikus ábrázolás megvalósítása:**

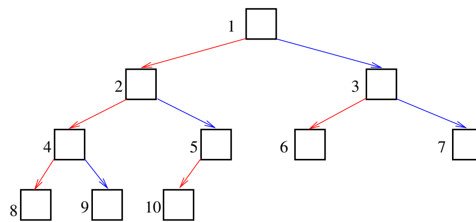

4. ábra. Minta fa.

Az algoritmus során az adatszerkezet új cellával bővülhet, illetve cellát törölhetünk is. Ezért mindig tudnunk kell, hogy a tömb mely elemei szabadok, azaz melyek használhatók bővítéskor. Ez megoldható úgy, hogy az egyik szerkezeti kapcsolatot, esetünkben a bal fiút arra használjuk, hogy a szabad cellákat egy láncba gyűjtsük. a *Szabad* mező tartalmazza mindig a lánc fejét.

```
public class BinFaS<E>{
   private static class Cella<E>{
      E elem;
      int bal, jobb;
   }
   public Cella<E>[] Tar;
   public int gyoker;
   public int szabad;

   BinFaS(int maxn){
      Tar=(Cella<E>[])new Cella[maxn];
      gyoker=-1;
      szabad=0;
      for (int i=0; i<maxn-1; i++)
         Tar[i].bal=i+1;
      Tar[maxn-1].bal=-1;
   }
   public int UjPont(){
      if (szabad==-1)
         return -1;
```

```
      int p=szabad;
      szabad=Tar[szabad].bal;
      return p;
   }
   public void PontTorol(int p){
      Tar[p].bal=szabad;
      szabad=p;
   }
}
```

Dinamikus ábrázolás
A cellák számára dinamikusan foglalunk memóriát, minden cellát pointer érték - memóriacím - azonosít. A hiányzó kapcsolatot a *null* (*nil*) pointer érték ábrázolja. A szerkezeti kapcsolatot, mint pointer értéket a cellában tároljuk.
Szerkezeti kapcsolat számítása
A szerkezeti kapcsolat esetenként megadható számítási eljárással is, nincs szükség a szerkezeti kapcsolat tárolására. Minden x

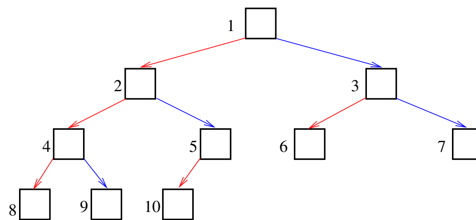

5. ábra. Szerkezeti kapcsolat megadása számítási eljárással.

cellára és r szerkezeti kapcsolatra és adott i-re kiszámítható x-nek r-szerinti i-edik szomszédja. Például, az alábbi fa esetén, ha $M = \{1, \dots, n\}$, és az $R = \{bal, jobb\}$ szerkezeti kapcsolat olyan, hogy

$$bal(i) = \begin{cases} 2i & \text{ha } 2i \leq n \\ \perp & \text{ha } 2i > n \end{cases}$$

$$jobb(i) = \begin{cases} 2i+1 & \text{ha } 2i+1 \leq n \\ \perp & \text{ha } 2i+1 > n. \end{cases}$$

A cellák számára statikus tömbbel foglalhatunk memóriát. **Szerkezeti kapcsolat tárolása**
A fenti fát megvalósíthatjuk a szerkezeti kapcsolatok tárolásával is. Ekkor minden cella tartalmazza a szerkezeti kapcsolat szerinti szomszédait (és az adatot).

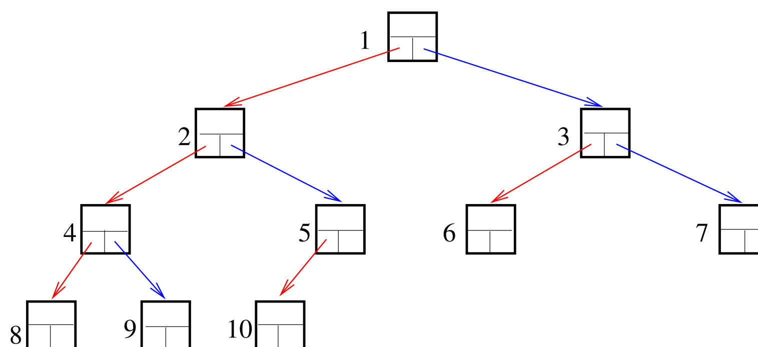

6. ábra. Szerkezeti kapcsolat tárolása.

5.1. Lánc

Lánc endogén ábrázolás
Pascal megvalósítás:

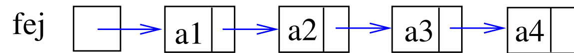

7. ábra. Lánc endogén ábrázolása.

```
Type
  Elemtip = ???;
  Pozicio = ^Cella;
  Cella = Record
            elem : Elemtip;
            csat : Pozicio
          End;
  Lanc = Pozicio;
```

Exogén ábrázolás
Megvalósítás explicit pointer típussal (Pascal).

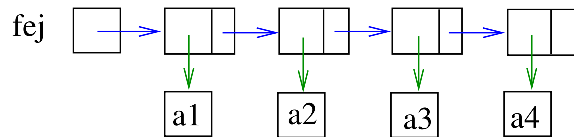

8. ábra. Lánc exogén ábrázolása.

```
Type
  Elemtip = ???;
  AdatP   = ^Elemtip;
  Pozicio = ^Cella;
  Cella = Record
            adatra : AdatP;
            csat : Pozicio
          End;
  Lanc = Pozicio;
```

Objektum orientált megvalósítás (java).

```
public class Lanc<E>{
   public E elem;
   public Lanc<E> csat;

   Lanc(){};
   Lanc(E x, Lanc<E> poz){
      this.csat=poz;
      this.elem=x;
   }
}
```

Lánc alapműveletek:
Bővítés a p pozíció után x adattal:

```
p.csat = new Lanc<E>(x, p.csat);
```

Vagy

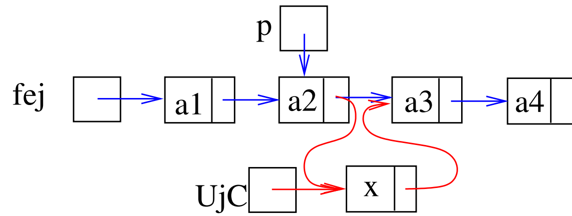

9. ábra. Lánc bővítése.

```
Lanc<E> UjC = new Lanc<E>();
UjC.elem = x;
UjC.csat = p.csat;
p.csat = UjC;
```

A p-t követő pozíciójú cella törlése:

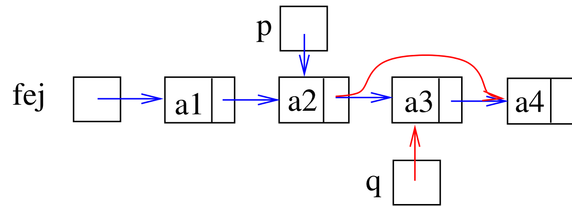

10. ábra. Cella törlése láncból.

```
p.csat = p.csat.csat;
```

Adott x adatot tartalmazó cella keresése:

```
p = fej;                           \\p az első cellára mutasson
while (p != null) && !x.equals(p.elem)
  p = p.csat;                      \\továbblépés
```

Lánc ábrázolása őrszemmel.

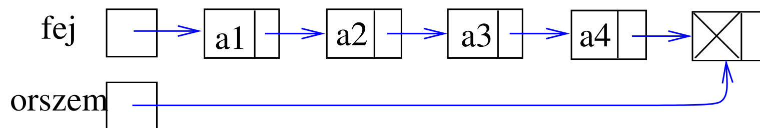

11. ábra. Lánc ábrázolása őrszemmel.

```
public class LancO<E>{
   public Lanc<E> fej;
   public Lanc<E> orszem;

   LancO(){
      fej = new Lanc<E>();
      orszem = fej;
   }
}
```

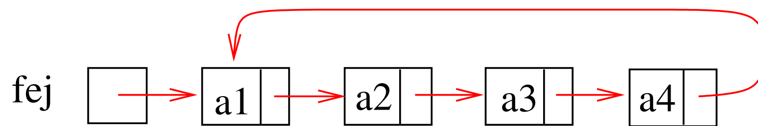

12. ábra. Körlánc ábrázolása.

5.2. Körlánc

```
public class Lanc<E>{
   public E elem;
   public Lanc<E> csat;

   Lanc(){};
   Lanc(E x, Lanc<E> poz){
      this.csat=poz;
      this.elem=x;
   }
}
```

5.3. Kétirányú lánc

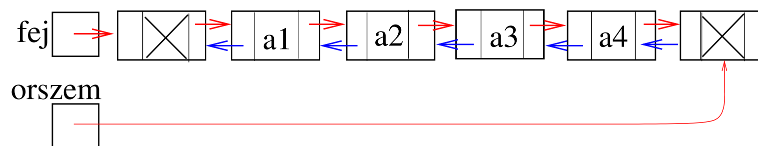

13. ábra. Kétirányú lánc ábrázolása őrszemmel.

```
public class Lanc2<E>{
   public class Cella2<E>{
      public E elem;
      public Cella2<E> elore, hatra;
   }
   public Cella2<E> fej, orszem;

   Lanc2(){
      this.fej = new Cella2<E>();
      this.orszem = new Cella2<E>();
      this.fej.elore = this.orszem;
      this.orszem.hatra = this.fej;
   }
}
```

5.4. Kétirányú körlánc

```
public class Lanc2kor<E>{
   public class Cella2<E>{
      public E elem;
      public Cella2<E> elore, hatra;
   }
   public Cella2<E> fej;
```

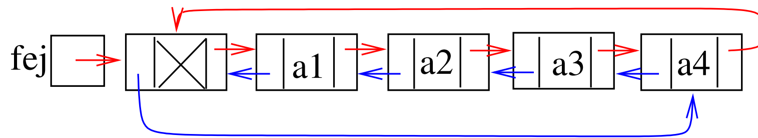

14. ábra. Kétirányú körlánc ábrázolása.

```
   Lanc2kor(){
      fej = new Cella2<E>();
      fej.elore = fej;
      fej.hatra = fej;
   }
}
```

5.5. Tömb

Minden (nem assembly szintű) programozási nyelvben közvetlenül megvalósítható.

5.6. Fák

5.6.1. Kapcsolati tömb ábrázolás

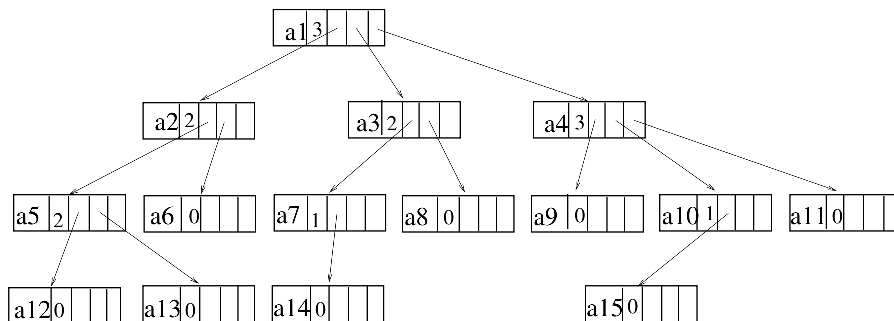

15. ábra. Fa ábrázolása kapcsolati tömbbel.

```
public class FaPontT<E>{
   public E elem;
   public FaPontT<E>[] fiuk;
}
```

Az ábrázolás előnye:
Minden pont i-edik fia közvetlenül (konstans időben) elérhető.
Az ábrázolás hátránya:
Statikus, azaz nem lehet konstans időben bővíteni és törölni.

5.7. Bináris fák

Az F fát bináris fának nevezzük, ha $(\forall p \in F)(Fok(p) \leq 2)$. Bináris fák ábrázolására a továbbiakban a következő megoldást használjuk.

```
public class BinFaPont<E>{
   public E elem;
   public BinFaPont<E> bal;
   public BinFaPont<E> jobb;
```

```
 //  public BinFaPont<E> apa;
}
```

5.7.1. Kapcsolati lánc ábrázolás

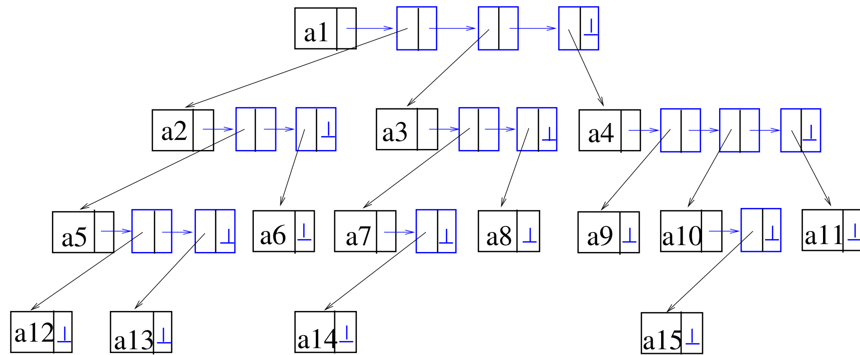

16. ábra. Fa ábrázolása kapcsolati lánccal.

```
public class FaPontL<E>{
   public E elem;
   public Lanc<FaPontL<E>> fiuk;
}
```

Memóriaigény n pontú fára: $n(|Elemtip|+4)+(n-1)*8$

5.7.2. Elsőfiú-testvér ábrázolás

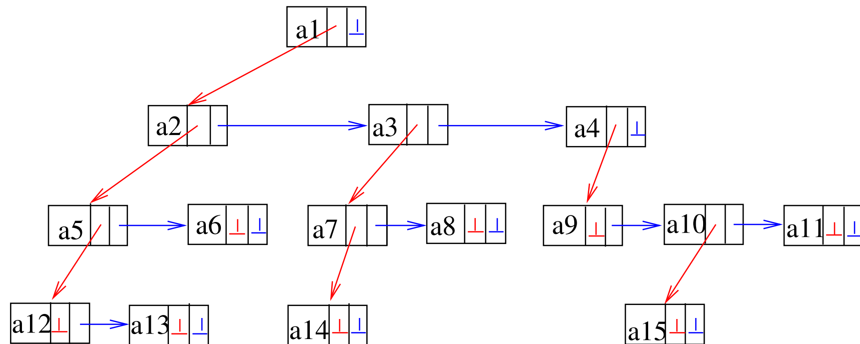

17. ábra. Fa ábrázolása elsőfiú-testvér kapcsolattal.

```
public class FaPont<E>{
   public E elem;
   public FaPont<E> elsofiu;
   public FaPont<E> testver;
}
```

Memóriaigény n pontú fára: $n(|Elemtip|+8)$

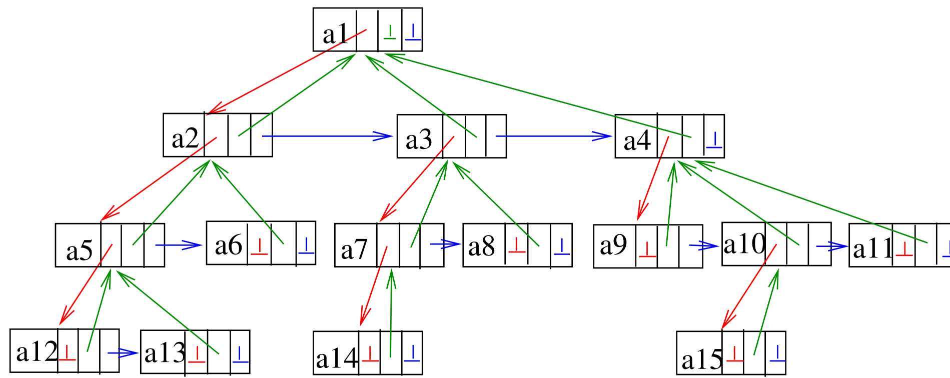

18. ábra. Fa ábrázolása elsőfiú-testvér-apa kapcsolattal.

5.7.3. Elsőfiú-testvér-apa ábrázolás

```
public class FaPont<E>{
   public E elem;
   public FaPont<E> elsofiu;
   public FaPont<E> testver;
   public FaPont<E> apa;
}
```